

bok recensioner

Att vara vårdare på anstalt

Nyckelrollen

Om att vara vårdare på anstalt

Pockettidningen R, nr 2/1976

Prisma 121 s, kr 17: — inkl moms

Nyckelrollen handlar om att vara vårdare på anstalt. I boken behandlas centrala frågor som t ex vakt och/eller vård, yrkets konflikter och inbyggda motsättningar och varför den personal som har den dagliga kontakten med de intagna har sämst betalt och lägsta status.

I boken kommer en hel del vårdare till tals om sitt arbete bl a från Carlslunds vårdhem för utvecklingsstörda, Beckomberga mentalsjukhus, Lövska skolhem, Gudhems vårdanstalt, Kumla-fängelset och Långbro sjukhus. Ombudsmän i Statsanställdas förbund ger också sin syn på vårdarrollen och massmedias, bl a Pockettidningen R:s behandling av vårdare.

Genom de olika reportagen kommer vårdarens personliga syn på arbetet fram. Alla krav, engagemanget, våld och motvåld, distansen, facklig aktivitet och brist på facklig aktivitet, den höga personalomsättningen, åsiktsmotsättningar mellan personalen på insti-

tutionerna, rutiner och lågt status.

I reportaget återspeglas samhällets och de enskilda individernas människosyn i regler, paragrafer och ordningsföreskrifter inom institutionerna. En röd tråd i boken är frågan om vårdaren har möjlighet att utnyttja sina egna behandlingsmässiga resurser eller om vårdaren är lika fången i "reglementen" som den intagne av murar och låsta dörrar.

Vårdaren lever i ett dilemma.

Därför rekommenderar jag personal vid olika institutioner att diskutera Nyckelrollen utifrån sin egen vårdarroll, men att även andra befattningshavare läser den och stimuleras till ett resonemang omkring dessa frågor.

Ingegerd Bergbom

Om sjukvårdshandledning — lättläst men behöver fördjupas

MAYETHEL LARSSON:

Medmänsklighet och arbetstillfredsställelse i vårdarbetet

Esselte Studium 32 s,
ca kr 21: — inkl moms

Boken är en fortsättning på författarens tidigare bok "Integration och helhet i sjukvårdsutbildningen".

Författaren behandlar mycket kortfattat socialt samspel, kommunikation, vårdarroll och om man kan utbilda till medmänsklighet.

Boken är lättläst, kortfattad och med ett klart syfte.

Det som väcker intresse är författarens synpunkter på vårdarens yrkesutövning, att sjukvårdskonst fordrar både känsla och teknisk elegans. Författaren utvecklar tankegången något bl a i avsnit-

ten Arbetstillfredsställelsens betydelse, Tillämpning inom sjukhuset och Kan man utbilda till medmänsklighet?

Jag skulle gärna vilja att författaren fördjupade tankegångarna omkring sjukvårdskonst och omvårdnadsarbete mera.

Författaren betonar att i utbildningen till sjuksköterska och vårdare är det viktigt att lägga tonvikten i studierna till den totala vårdsituationen.

Jag tycker att boken vänder sig till vårdstuderande och sjukvårdslärare, men också till personal som handleder elever på praktikplatser så att vi alla hjälps åt att göra vårdutbildningarna till utbildning i sjukvårdskonst och därmed omvårdnaden av hela medmänniskan.

Ingegerd Bergbom

Populär, saklig, utmärkt översikt om paranoia

NILS RETTERSTØL:

Sinnets labyrinter

Universitetsforlaget, Oslo 177 s

Paranoida tillstånd, tillstånd präglade av vanföreställningar, är en av psykiatrins klassiska kärnområden. Man kan kanske säga att det i mycket står för vad man traditionellt uppfattat som galenskap.

Om dessa tillstånd har den mångsidige och flitige norske psykiatern Nils Retterstøl, professor i Oslo, skrivit en bok med titeln Sinnets labyrinter. Den ger en översiktlig beskrivning av symptom, orsaker, förlopp och behandling. Speciella paranoida former som svartsjukeparanoian, den erotiska paranoidan, kverulantparanoian och den sk folie à deux behandlas ingående.

Retterstøl är i ordets bästa me-

ning en folkbildare som förenar populär stil med saklighet. Hans bok torde i första hand vara av intresse för vårdarbetare utanför de psykiatriska specialisternas krets — allmänläkare, kuratorer, psykologer, sjuksköterskor och mentalskötare — men också för andra intresserade tex patienter och anhöriga. Den fyller gott det syfte som anges i förordet: att förmedla kunskapen om att de paranoidea tillstånd inte är så mystiska som man tror och att paranoidea patienter inte är så olika från oss som gärna uppfattar oss som kategoriskt icke-paranoidea.

I detta fall ger inte minst resultatet av Retterstøls egna forskning viktig information. Vid en ingående efterundersökning av ett stort patientmaterial med upprepade och varierande och mångåriga tidsintervall hade 2/3 till synes tillfrisknat såväl vad gällt vanföreställningar som arbetsförmåga och annan social funktion. Efterundersökningen belyste också den kliniska diagnostikens värde, däri att man utgående från sådan diagnostik kunde förutsäga det korrekta förloppet i 4/5 av fallen.

Retterstøls bok saknar glansfulla märkvärdigheter men är klart och redligt skriven och handlar om praktiska väsentligheter. För psykiskt sjuka och för den som arbetar i psykiatri kan den vara av långt större värde än mer uppmärksammade men också mer mondäna företeelser som Laing och Janov.

Bokens första del skulle vara av värde som bredvidläsning i olika typer av undervisning och skulle därför välkomnas på svenska. Mot den andra delen — analyser av paranoidea inslag hos kända konstnärer, författare och politiker — har jag väl inga sakliga invändningar, men en stor allmän tveksamhet mot genren som sådan.

Claes-Göran Westrin

Blandad läsning om psykopati

TOLLAK B SIRNES:

Å sette de undertrykte fri

Hvordan redusere psykopatenes makt?

Gyldendal Norsk Forlag, 151 s

Rubricerat arbete har som målsättning att lära ut hur man skall bemöta och förhindra ett psykopatiskt beteende. Boken är mycket vidfamnande, anknyter till Kierkegaard, ofta till Bibeln, till levnadskonst samt innehåller allmänt hållna reflektioner rörande sådant i samhället som för författaren framstår såsom omoraliskt, felaktigt eller icke önskvärt. Vissa avsnitt av boken exempelvis de om sömnförbud som hjärntvätt och avsnitt som redogör för praktiska levnadsregler är blandade med tankar om dagens politiska filosofiska liv. Man kan hävda att framställningen till stora delar är uppbyggelse litteratur. Författaren spänner sålunda över vida områden alltifrån olägenheten av långa sammanträden till nödvändigheten att realisera sig själv, nödvändigheten att uppnå ett tillstånd av själslig frihet och hälsa. Han diagnosticerar även ett flertal historiskt kända personer tillhörande Tredje Rikets ledning som psykopater. Vad gäller psykiatri anknyter författaren till den anglosachsiska psykopati-uppfattningen. Det kanske här skall framhållas att termen psykopati har vidsträckt användning, ej minst i USA. Cleckley har i boken "Mask of Sanity" skildrat psykopati som en grav störning i fråga om gemenskaps- och känsloliv maskerad bakom en mask av skenbar hälsa. Cleckleys psykopatideskription är i princip fenomenologisk men ändå annorlunda och mera mångsidig än den tyska, starkt rigida, typolo-

giska och även väsentligen konstitutionellt förankrade psykopati, som bla i Sverige råkat i vanrykte. Kurt Schneiders psykopati-uppfattning bygger främst på enskilda påfallande beteendekarakteristika eller personlighetsdrag och blir därmed godtycklig och ytlig.

Bokens avsnitt om samband mellan psykopatiskt beteende och basala neurofysiologiska funktionsmönster är ålderdomlig och redogör bla på ett ofruktbart sätt huruvida samband föreligger mellan EEG-förändringar och psykopati. Denna omstridda fråga är ej entydig på det sätt som författaren antyder med hänvisning till gamla framställningar. Enligt en psykofysiologisk hypotes är psykopati förenad med sänkt aktivitetsnivå i hjärnbarken. Detta kan även ge teoretisk bakgrund till varför det är olämpligt att använda lugnande aktivitetssänkande mediciner vid behandlingen av "psykopater". Sådana preparat medför hos dem en upplevelse av att vara "drogad" och impulsiv. Detta är ett välkänt reaktionsmönster för vilket även Sirnes redogör, dock utan att ge det teoretisk förankring.

Bokens styrka synes mig ligga i att den skildrar den uppfattning man i anglosachsisk psykiatri fått rörande psykopati, dess svaghet i ovan nämnda blandning av klinisk deskription.

Den är den andra skandinaviska redogörelsen för psykopati där denna term uppfattats med utgångspunkt från senare amerikanska psykiatrer, främst Cleckley, som publicerats under kort tid. Dennes deskription av psykopati såsom i allt väsentligt innebärande oförmåga till socialt engagemang och emotionell kontakt och rollupplevande saknar svensk framställning.

Lars Lidberg

Katalog över anpassningsproblem i skolan

MOGENS NORD-LARSEN,
JACOB VEDEL-PETERSEN:

Tabere i skolen

Socialforskningsinstitutets publikation nr 69

Teknisk Forlag, Köpenhamn 363 s, Dkr 49: 50 inkl moms

Bilden av skolan som ett aktivt instrument för underlättande av barns utveckling och anpassning kan kontrasteras mot bilden av skolan som ett oundvikligt faktum till vilket barnet tvingas anpassa sig.

Samspelet mellan det enskilda barnet och skolans miljö, säges i förordet vara ämnet för denna bok. Det är emellertid inte så mycket *samspelet* som behandlas, utan snarare påvisar man en del samband mellan lärares identifiering av problem hos elever och vissa karaktäristika i barnets miljö och erfarenheter.

Att undersökningen endast fragmentariskt behandlar den egentliga skolmiljöns problemskapande mekanismer och förhållanden förklaras av att man använder sig av data som ursprungligen insamlats med syfte att studera barns *familjeförhållanden*.

De analyser som dessa data ger möjligheter till är följaktligen begränsade i relation till det aktuella syftet. Vad man konkret har kunnat göra är för det första en kartläggning av problembarnsgruppens storlek i olika miljöer, samt för det andra en kartläggning av problemens art och grad och samband med en rad mer eller mindre centrala förhållanden.

Undersökningen rör årskurserna 3—5, vilket innebär att eleverna är i åldrarna 9—12 år. Den använda informationen är insamlad 1964 och omfattar ca 1 200 barn, varav ca hälften utgörs av "pro-

blembarn" och övriga är kontrollbarn.

Problembarnen identifierades genom att klasslärare i ett urval av klasser tillsammans med skolpsykologen plockade ut elever med personlighetsavvikelser och anpassningsproblem som kunde betraktas som så svåra att elevens psykiska utveckling bedömdes som allvarligt hotad. Särskild vikt lades vid att barn med problem, som inte tar sig uttryck i, för omgivningen, direkt störande beteenden, skulle komma att ingå i problemgruppen.

Med avseende på *problemfrekvens* fann man bl a:

- Att andelen problembarn, inte oväntat, ökade med urbaniseringsgraden. Sålunda var andelen problembarn i Köpenhamn nästan dubbelt så stor (11 %) som i de minst urbaniserade av de studerade områdena, landsbygd i Randers amt (6 %). Förekomsten av lättare problem är dock större i de mer urbaniserade områdena samtidigt som förekomsten av problem överhuvudtaget hos kontrollbarnen är mindre. Detta tyder på att det finns skillnader i bedömningen av problemen eller problembarnen i de olika områdena.
- Att skol- och klasstorlek, i motsats till vad man väntat sig, inte förefaller ha någon betydelse för andelen problembarn.
- Att dubbelt så många pojkar som flickor tillhör problembarnsgruppen.

Med avseende på *problemens art och grad* fann man vidare bl a:

- Då identifieringen av problembarnen och kartläggningen av de konkreta problemens art och grad skett i två steg kunde man påvisa att det inte finns någon skarp gräns mellan problembarn och övriga barn. Mellan 40 % och 50 % av kontrollbarnen uppvisade

milda former av problem.

- Problembarnsgruppen är inte homogen, knappt två barn uppvisar enligt författarna samma problemmönster. Man kunde dock identifiera två klara problemtyper: asocialitet/aggressivitet respektive ängslan/nervositet. Dessutom framkom två grupper med elever med mer diffusa respektive mer sammansatta problemtyper.
- Man fann en könsskillnad med avseende på arten av problemen. Flickorna uppvisar mer ängslan/nervositet medan pojkarna uppvisar mer asocialitet/aggressivitet. Inom problemtyperna är båda könen problem dock av samma svårighetsgrad.

För övrigt visar man att problembarnen i en rad aspekter både i den konkreta skolmiljön och i övrigt har utsatts för mer påfrestande och otrygga erfarenheter. Trots denna större utsatthet finner man också att närmare hälften av problembarnen aldrig haft kontakt med skolpsykologen och att många föräldrar, även föräldrar till elever med mycket svåra problem, inte är medvetna om eller inte erkänner problemens existens.

"Tabere i skolen" utgör en veritabel katalog över samband mellan anpassningsproblem i skolan och aspekter av elevernas situation och erfarenheter och som sådan kan den vara värdefull om man vet vad man söker. Den närmast totala teorilöshet som präglar boken innebär dock att den inte ger mycket av ökad insikt om de sammanhang som orsakar eller förklarar de problem som benämnes anpassningsproblem i skolan.

Inga Wernersson

Formellt oantastligt om arbetsmiljön — men utan kampglädje

INGEMAR EILE:

Arbetsplatsen & arbetsmiljön

LiberLäromedel 104 s,
ca kr 23: — inkl moms

Denna lärobok om arbetsplatsen och arbetsmiljön är avsedd att användas som hjälpmedel i all grundläggande undervisning i arbetsmiljöfrågor. Den är tänkt för gymnasieskolan och arbetsmarknadsutbildningen men även för utbildning i arbetarskydd av tekniska planerare, arbetsledare, skyddsombud samt övrig personal inom såväl industri som stat och kommun. Den vänder sig alltså till en stor skara människor på olika nivåer inom dagens och morgondagens arbetsliv. Den behandlar bl a sådana rubriker som arbete och hälsa, människan och arbetet, arbetarskydd och företagshälsovård, ergonomi, fysikaliska miljöproblem, kemiska föroreningar i arbetsmiljön samt slutligen "psykologi till vardags".

Med några få undantag är innehållet oantastligt med utgångspunkt från dagens kunskapsnivå. Genomgående redovisas på ett pedagogiskt vettigt sätt en lång rad förhållanden inom det svenska arbetslivet. Beskrivningen av historiska förhållanden och aktuell lagstiftning och kunskap är också formellt oantastligt. Faran är dock då läroböcker vänder sig till stora grupper att framställningen blir så avdramatiserad att läsarna automatiskt måste få den uppfattningen att det mesta är gjort när det gäller förändringar i arbetslivet och det mesta utforskat om människans förhållande i miljön. Det återstår med andra ord ingenting att kämpa för, ingenting som stimulerar till engagemang för ett viktigt område. En sådan

framställning är naturligtvis passiviserande och strider — åtminstone — formellt mot intentionerna i läroplaner etc.

Leif Svanström

Angår oss Jung?

CARL GUSTAV JUNG:

Själen och dess problem

Natur och Kultur 282 s, ca kr 50: — inkl moms

CALVIN S HALL, VERNON J NORDBY:

Jungs psykologi

Natur och Kultur 124 s, ca kr 30: — inkl moms

Natur och Kultur har tidigare givit ut ett flertal titlar av den schweiziske psykologen och läkaren C G Jung. Denna bok presenteras som en av psykologlitteraturens stora klassiker. Den består av en samling uppsatser och föredrag från åren 1922—1931. Jung ger här en översikt av sina tankar inom olika områden av psykologin. Boken är utgiven tidigare av samma förlag redan 1936.

Författaren själv säger sig vilja peka på väsentliga frågeställningar snarare än direkt besvara dem. Han intresserar sig för förhållandet mellan (analytisk) psykologi och (litteratur)konst resp. världsåskådning. Jung berör vidare kortfattat vissa psykoterapeutiska frågeställningar, beskriver sin egen teknik och betonar terapeutens behov av egen terapi (analys). Ett genomgående drag är hans uppgörelse med sin lärofader Sigmund Freud.

Jung kommer in på en del av sina favoritområden och redogör

för sin (ofta kritiserade) typlära och sitt begrepp arketyper (innebär "medfödda dispositioner att uppfatta omvärlden eller handla i den enligt vissa givna mönster"). Han behandlar även drömmar, äktenskapet, människans olika åldersstadier och det omedvetnas yttringar hos individen och kollektivet.

Det är kanske svårt att få en samlad bild av boken genom denna recension och jag själv kände mig förvirrad vid genomläsningen. Jung är så kunnig och mångsidig, hans framställning så iderik, men skriften saknar helt disposition. Sammanställningen verkar gjord helt utan urskiljning. Artiklarna framstår som teoretiska, filosofiska fragment, nedtecknade i ett tungt, oklart språk.

Jung säger att han besvarat frågor ställda till honom av allmänheten. Det är svårt att säga vilken allmänhet han tilltalar idag. Jag tvivlar på att han med detta bidrag når en större läsekrets.

Är det lättare att förstå Carl Gustav Jung (1875—1961) när andra skriver om honom än när han själv presenterar sig? Hall och Nordby är två amerikanska lärare som givit ut läroböcker i personlighetspsykologi. De säger att intresset för Jung starkt vuxit under de senaste åren — gäller detta även i Sverige? Hall och Nordby anser Jungs psykologi mycket väsentlig. De vill ta tillfället i akt att efter omfattande studier av hans skrifter lättfattligt introducera honom på ett rent beskrivande, värderingsfritt sätt.

Först möter läsaren Jung i en kort biografi som säger mycket om hur dennes personlighet formats. Därefter beskrivs nyckelbegreppen i Jungs syn på människan och hennes normala utveckling. Jung har speciellt intresserat sig för medelåldern som många andra psykologer nonchalerat.

Människan förändras enligt honom på ett avgörande sätt i medelåldern; hon söker nu livsvärden och strävar att förverkliga sig själv.

Hall och Nordby fortsätter med en genomgång av Jungs lära från 1920-talet om indelning av människan i olika "psykologiska typer", en teori som onekligen är förlegad. Slutligen behandlar de hans mycket stora intresse för symboler och drömmar och tangerar hans terapeutiska metoder.

Författarna framhåller hur mångsidig Jung är i kunskap och terapi. De hoppas att han kommer att bli alltmer uppmärksammad.

Visst har författarna värderat Jung i sin framställning trots att de önskade undvika detta. De tar upp onödigt många speciella begrepp men lyckas ändå i stort förtydliga honom och ge hans tankar struktur.

Översikten är "en elementär introduktionsbok till psykologistuderande". Boken har en del att ge alla som är intresserade av psykoterapi. Det är synd att författaren tagit upp så lite direkt om Jungs syn på abnormt beteende och behandling.

Anders Dolje

Svensk 1800-tals psykiatri

GÖSTA HARDING:

Tidig svensk psykiatri

Verbum 306 s, kr 56: —

Gösta Harding, mångårig chef för Ericastiftelsen, har skrivit en mycket läsvärd bok om tidig svensk psykiatri.

Boken består egentligen av två delar. De första 100 sidorna ger en kort historisk översikt över

psykiatrin i allmänhet och svensk psykiatri i synnerhet. Återstående 200 sidor är biografier över de tre första psykiatriprofessorerna i Stockholm (Öhrström, Björnström och Hjertström — perioden 1861 — 1902).

Den första delen har sitt värde på grund av bristen på motsvarande tillgängliga historiska översikter men är annars den minst intressanta läsningen. Översikten är rapsodisk och präglas rätt mycket av en katalog av olika bemärkta namn i psykiatrins utveckling. Däremot saknas perspektiv som kanske skulle kännas mer levande i nuet t ex hur växel-spelet mellan samhällssyn och vetenskapsteori avspeglats i hanteringen av psykiskt avvikande och störda, hur typutvecklingen av olika sjukdomstillstånd kan ha varit under olika perioder osv. I båda dessa avseenden kan man ana att det finns åtskilligt grundmaterial som skulle kunna utnyttjas för att ge rimligt hållbara antaganden. Författaren har också enligt min mening en litet naiv och tafatt syn på psykiatrins historiska nuläge, när han t ex funderar om inte psykiatrin nu befinner sig i samma förhistoriska stadium som kirurgin innan upptäckten av eternarkosen. Man skall kanske vara allmänt varsam med att ge historiska omdömen om dagsläget. Men skall man gissa någonting om psykiatrins utvecklingsstadium, kan det väl snarast sägas att psykiatrin, efter att länge ha traskat patrullo efter den somatiska medicinen, nu snarast ligger före densamma — genom utvecklingen av ett mer helhetsbetonat betraktelsesätt, en flerdimensionell diagnostik och ett mer utvecklat lagarbete i vården.

Det som ändå gör boken så läsvärd och unik är de tre psykiaterbiografierna. Med hjälp av ett stort men fragmentariskt arkivmaterial förlöslar Harding ur

anonymitetens mörker tre levande personporträtt. Samtidigt ger han en bred men ändå klar och detaljerad bakgrundsskildring av den psykiatriska verklighet dessa personer representerade, med intressanta fragment av de flesta aspekter i deras verksamhet: diagnostiska principer, statistiska sammanställningar av diagnosmaterial, behandlingsprogram för vissa typsjukdomar, utredningar och uppföljningar av sjukhusbyggen osv.

Det framgår av företalet att Harding stått mellan två hötarpar — en psykiatrihistorisk vinkling eller en fördjupad släkthistorisk skildring. Det lyckliga resultatet är att han kunnat förena båda dessa syften, så att han även ger ingående skildringar av föräldrarnas personligheter och barndomsmiljön liksom olika livsöden för syskonen till huvudpersonerna, allt i en rundmålning av nästan klinisk åskådlighet.

Det finns mängder av enskildheter med direkt eller indirekt anknytning till huvudtemat som man skulle ha lust att citera. Ett exempel får räcka. Visste ni att läkaren under 1800-talet innehöll en passage, där läkaren på heder och samvete lovar att icke "genom hemliga sjukdomars upptäckande den sjuke skada och bedröfva"? Alltså en klinisk inställning i rak motsats till vad som nu i regel underförstås, regeln att så långt möjligt maximera informationen. En historisk konfrontation som kan ge en litet bekymmersam eftersmak. Ingendera inställningen bottnar ju egentligen i någon närmare kunskap om vad patienten egentligen vill.

Boken ger mersmak på psykiatrihistoria i allmänhet. Det blev härvid inte Gösta Harding förunnat att skriva den biografi över Bror Gadelius som många väntat på. Nog vore det angeläget om någon annan kunde ta vid.

Claes-Göran Westrin

Studiebok i folkhälsoarbetet

KJELL E JOHANSON:

Friskvård och hälsa

Bokförlaget Robert Larson AB,
185 s, ca kr 46: — inkl moms

I presentationen av denna bok framhåller man att staten, landstingen och kommunerna satsar hårt på friskvården och hälsoupplysningen för att motverka ohälsa och sjukdom. Stort värde tillmätes i detta arbete folkrörelserna, som väntas få allt större uppgifter i sammanhanget. Boken är i första hand en studiebok för idrotts- och ungdomsorganisationer och andra folkrörelser. Boken behandlar en rad områden, som är viktiga både för folkhälsan och den enskildes fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. På ett konkret, kortfattat och överskådligt lättfattligt sätt diskuteras bättre vardagsmat, vegetarisk hushållning, snask och drycker, idrott, alkohol och tobak, könsroller, sex och samlevnad samt mental hälsa och psykiskt välbefinnande.

Redan i början av boken påpekar man att hälsoupplysningen hittills haft svårt att nå fram till de grupper i samhället som bäst behöver den. Det är givetvis väsentligt att de metodologiska frågorna inom hälsoupplysningens område penetreras betydligt djupare än vad som hittills varit fallet. I detta sammanhang påpekas också att kampanjer av olika slag har obetydlig effekt och att personlig påverkan är den jämte undervisningen kvalitetsmässigt tyngsta formen för hälsoupplysning. I boken framhålls också att ökad fysisk aktivitet också leder till ökad psykisk stimulans. Man konstaterar också att det vetenskapliga intresset för idrott som hälsobefrämjande verksamhet ägnats allt större intresse senare år. Det är väsentligt att denna forskning utbygges. Betydelsen av att ta till vara alla naturliga tillfällen till motion poängteras.

I kapitlet om matvanor, fett i kosten m m citeras liksom på många andra ställen i boken olika författare. Kapitlet om tobak bygger på den bok författaren tidigare publicerat tillsammans med Gösta Tibblin. Ett eget litet kapitel ägnas den viktiga frågan avseende den obehagliga utvecklingen att debutåldern för rökare blivit allt lägre.

Det är viktigt att också alkoholfrågan, sex- och samlevnadsfrågor samt att möjligheter att förbättra den mentala hälsan och det psykiska välbefinnandet belyses.

Boken avslutas med en studiehandledning som är baserad på 7 sammanträden om vardera 3 lektionstimmar. Vid dessa sammanträden skall olika områden som belyses i boken diskuteras. Ett praktiskt adressregister med upplysningar om varifrån informationsmaterial kan erhållas avslutar boken.

Boken fyller med stor säkerhet en viktig funktion i folkhälsoarbetet och förtjänar att läsas av alla som har intresse inom denna sektor.

Sven-Olof Isacsson

Våra recensenter

Ingegerd Bergbom är sjukvårdslärare i Skaraborgs läns landsting. **Anders Dolfe** är psykolog vid vuxenpsykiatriska kliniken i Skövde. **Sven-Olof Isacsson** är hälsovårdsöverläkare i Skaraborgs län. **Lars Lidberg** är tf professor vid Statens rättspsykiatriska klinik, Stockholm. **Leif Svanström** är knuten till hälsovårdsenheten i Skaraborgs län. **Inga Wernersson** är verksam vid pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet. **Claes-Göran Westrin** är överläkare vid psykiatriska kliniken, Kärnjukhuset Skövde.

Red: Arne Borg

Uppvaktning för utbildningsministern

Till Statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet

Ang forskning och forskarutbildning vid sociala linjen inom socionomutbildningen

Till årets statsverksproposition framlade nämnden för socionomutbildning ett förslag rörande organisation för forskning och forskarutbildning vid socialhögskolorna och begärde bl a att beslut skulle fattas om inrättande av en tjänst som professor i socialt arbete vid var och en av socialhögskolorna i Stockholm och Göteborg budgetåret 1977/78.

I årets statsverksproposition instämde dåvarande utbildningsministern i behovet av ett förbättrat samband mellan utbildningen vid socialhögskolorna och den samhällsvetenskapliga forskningen och forskarutbildningen. Vidare framhöll statsrådet bl a att genom det utvecklingsarbete som nämnden för socionomutbildning bedriver torde efter hand gynnsamma förutsättningar skapas för en forskarutbildning på ifrågavarande område. Statsrådet var emellertid då inte berett att ta ställning i frågan, utan ansåg att den borde prövas i budgetarbetet för budgetåret 1977/78.